

Håsjöbilder från förr

Av

Jonas Amrén

2008-06-12

Håsjö kyrka och klockstapel. Jämtland.

1. Håsjö gamla kyrka och klockstapel omkr.1890. Kyrkan uppfördes 1684 och klockstapeln 1779.

2. Restaurering av klockstapeln 1901.

3. Håsjö gamla kyrka och klockstapel, foto av Anders Waldemar Edwall 1909, präst i Håsjö 1909-12.

4. Håsjö gamla kyrka och gärdesgård, foto av Anders Waldemar Edwall 1909.

5. Håsjö gamla kyrka och klockstapel, foto av Anders Waldemar Edwall 1910.

6. Vy från Singsjön mot Håsjö gamla kyrka och prästgård omkring 1910.

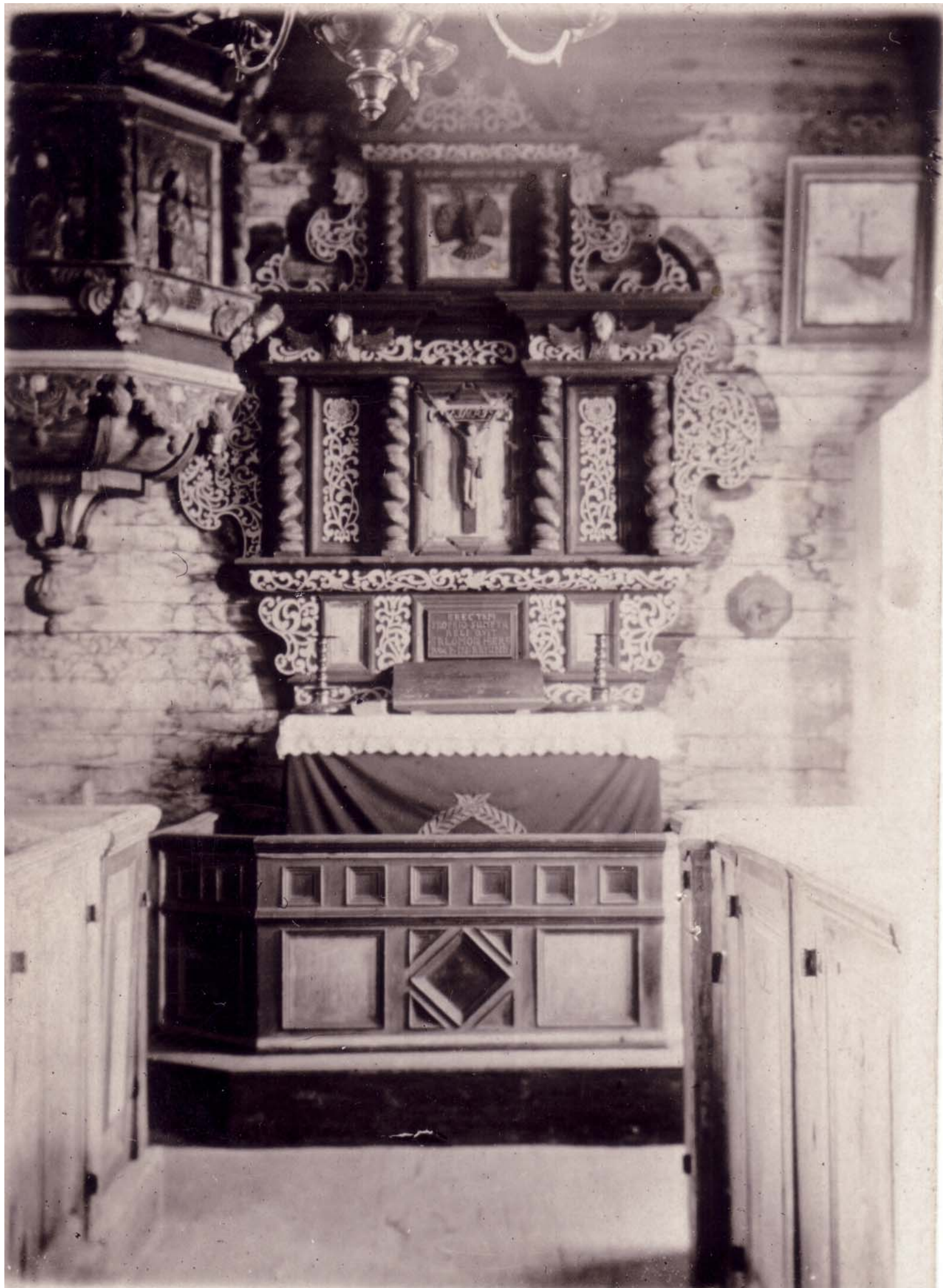

7. Håsjö gamla prästgård byggdes 1885. På samma plats har funnits prästgård sedan 1728.

Amat-foto Ax. Braf. 1920.

8. Håsjö gamla kyrka och klockstapel, foto av Axel Braf 1920.

9. Altaruppsatsen av Gregorius Raaf härrör från ca 1690. Foto från 23/5-1920.

10. Håsjö gamla kyrka och höstörar mot sydväst, foto av Selim Sundin.

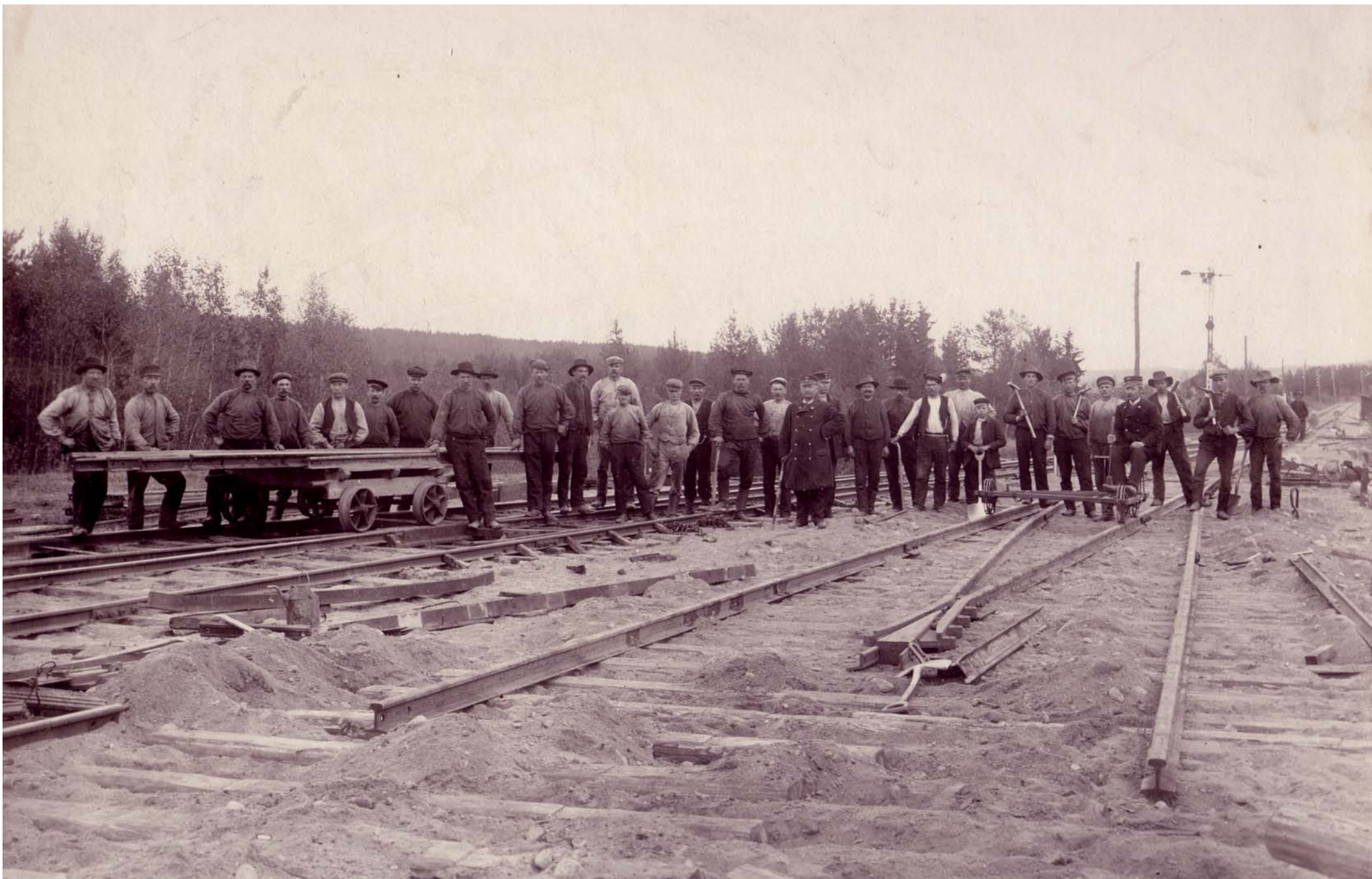
11. Håsjö gamla kyrka och höstörar mot sydöst, foto av Selim Sundin, Pålgård omkring 1920.

12a. Kyrkogårdsmuren byggs av bröderna Adolf och Gustav Brandqvist 1934.

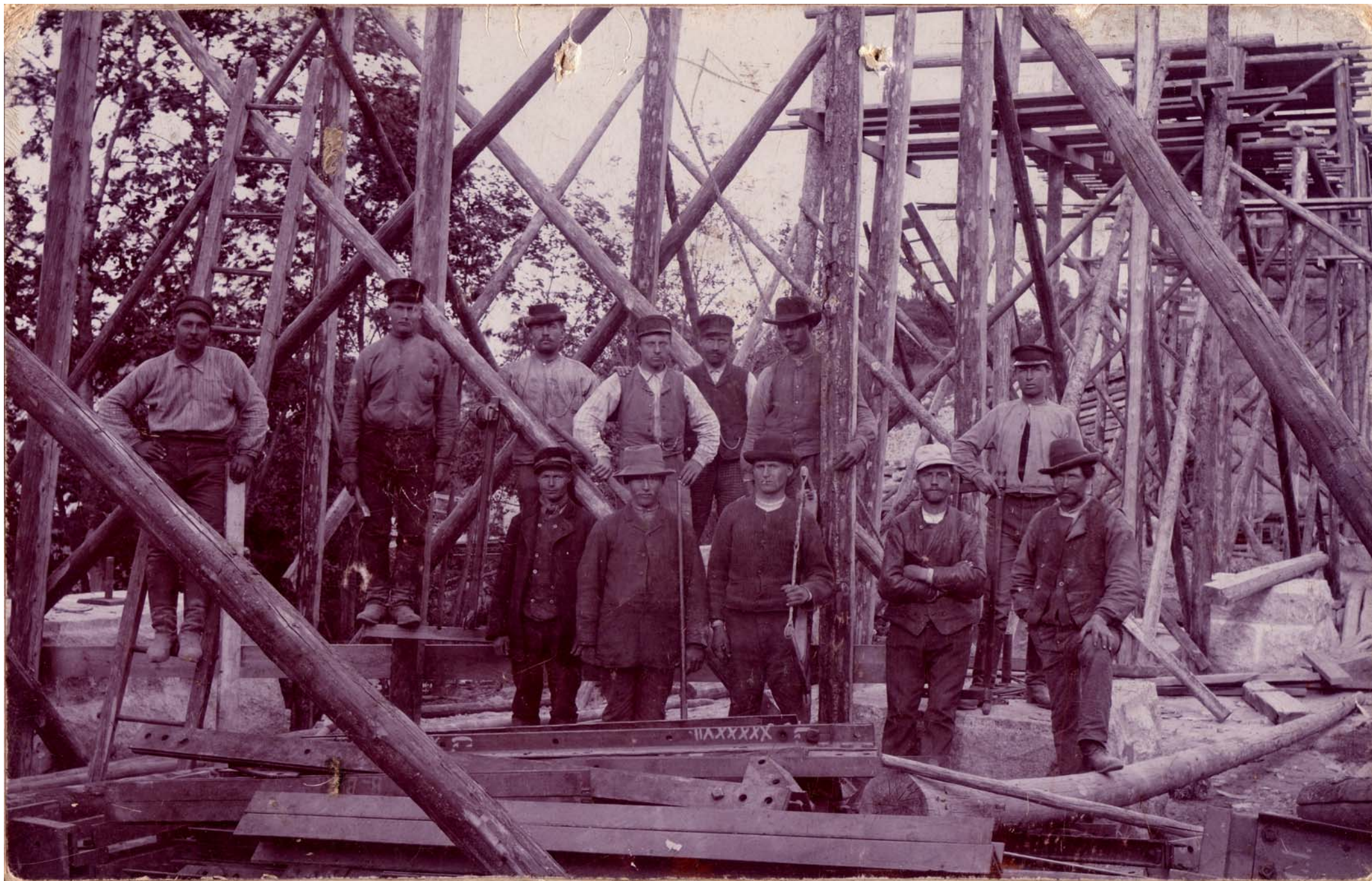
12b. Håsjö gamla kyrka och klockstapel, foto av Sven Braf omkring 1935.

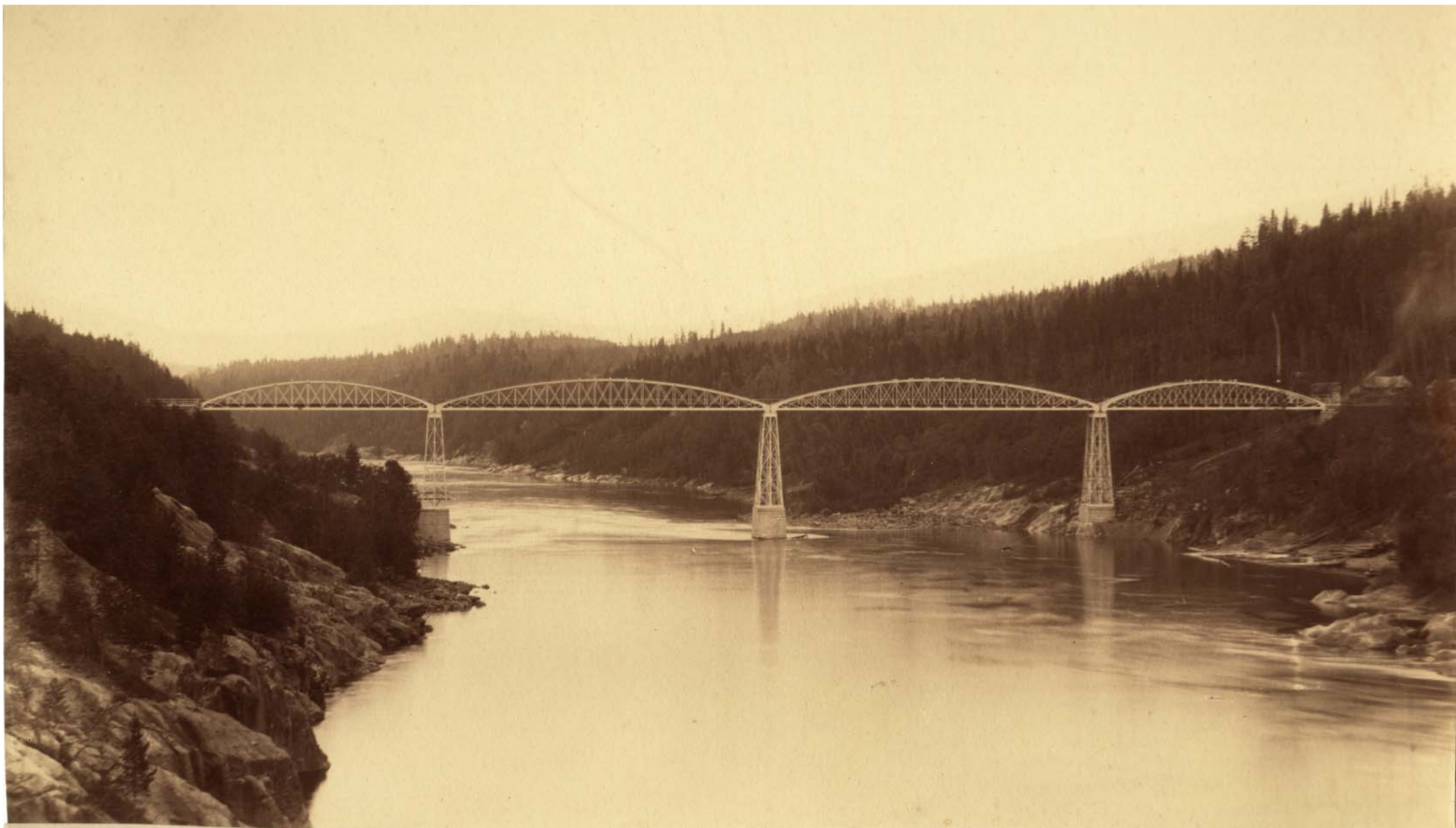
13. Bilden kan möjligen visa byggandet av Håsjö bangård. I sådana fall bör tidpunkten vara omkring 1883.

14a. Rallare uppställda för fotografering på järnvägsvagn.

14b. Rallare vid något av de två stora brobyggena över Indalsälven och Ångermanälven. Foto av N. G. Nilsson, Sollefteå.

Sveriges högsta Jernvägsbro.

Den leder öfver Indalselven, vid Döda fallet, i Jemtland, å Norra stambanan, bandelen Bräcke—Sollefteå. Brons höjd från lägsta vattenytan till »Rällen» 96 fot. Brons hela längd 716 fot. Vikten af allt jern i bron och pelarne är 13,800 centner.

14c. Järnvägsbron över Indalsälven vid Döda fallet öppnades för trafik år 1885 och var då Sveriges högsta.

Nya Forsmobron, Sveriges högsta järnvägsbro, höjd 49 mtr, längd 264 mtr.
Gamla bron i bakgrunden. Invigningståget passerar den ²⁶/₉ 1912.

14d. Gamla Forsmobron (överst) byggdes 1887-88 och övertog då rollen som den högsta järnvägsbron i Sverige. Vid sidan av den gamla bron byggdes 1912 en ny större bro.

15a. Håsjö järnvägsstation 1902. Stambanan genom övre Norrland utgående från Bräcke nådde Håsjö den 16/10-1883.

15b. Pumhus, lok (Litt D. från firman Borsig i Berlin), lokstall, kyrka och i förgrunden bybor (delförstoring av nr 15a).

15c. Stationspersonal, resenärer och bybor uppställda för fotografering (delförstoring av nr 15a).

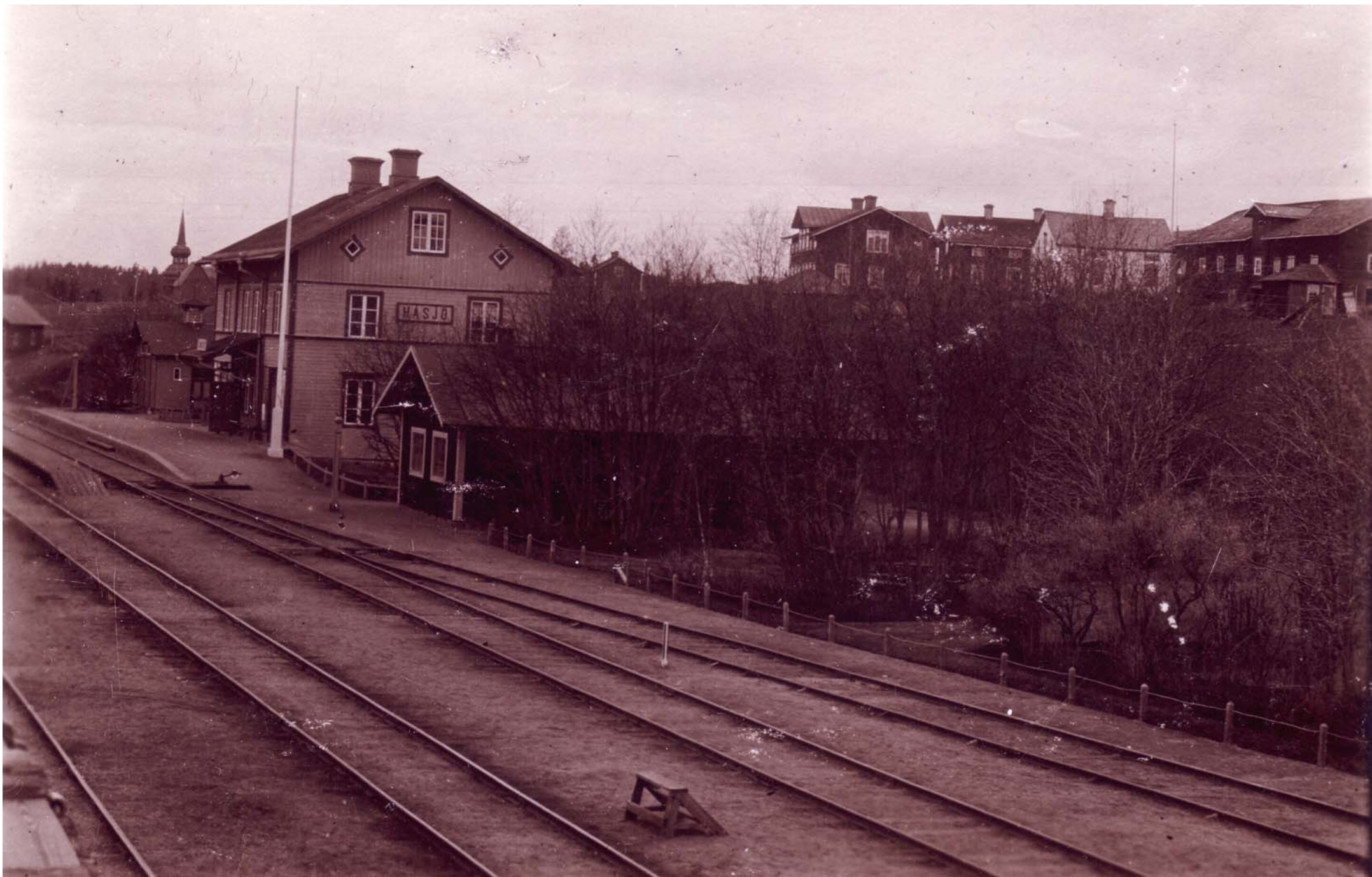

16. Ett nytt större pumphus byggs för att ersätta det gamla som skymtar till vänster.

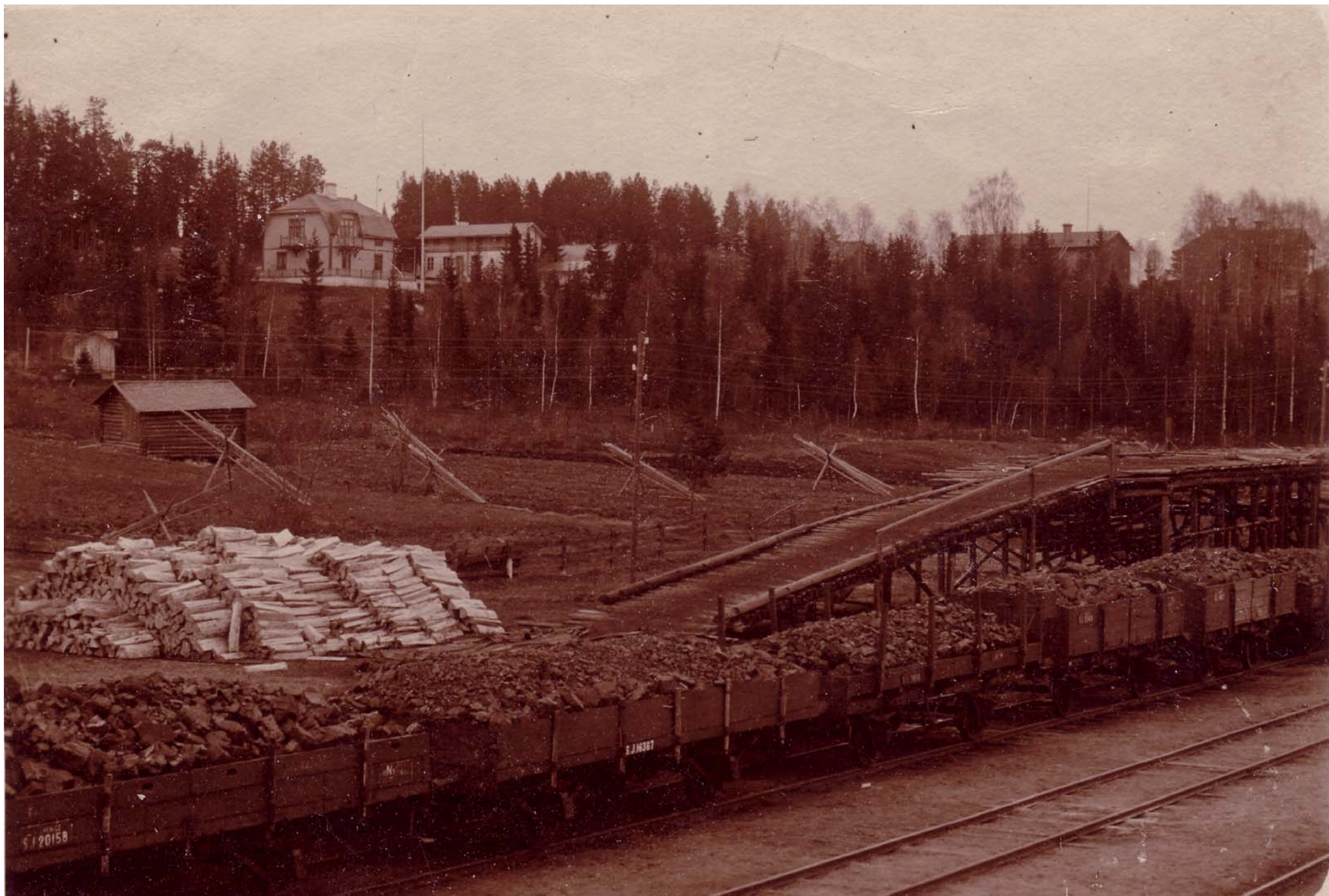
Utsikt från Klockstapeln, Håsjö.

17. Vy från kyrkogården mot pumphuset. Gammalt vykort tryckt med litografisk teknik.

18. Håsjö järnvägsstation omkring 1910, till höger gården Östervalla.

19. Lastbryggan vid Håsjö station, i bakgrunden Furuhem och till höger Östbergs privathandel.

Håsjö järnvägsstationen

Parti över Singsjön

Utsikt över Valla med Sjö & ö.

Från Vall-Berget

Gamla kyrkan & Prästgården

Trävaruindustri anläggning

Öster Valla & Rändskivan

21. Håsjö station och Valla by sett från Vallviken, 1920-tal.

22. Håsjö station och Vallviken, foto av Fridolf Lövgren 1930-tal.

23. Håsjö stationshus, foto av Fridolf Lövgren 1930-tal.

24. Adina Lövgrens kafé vid Håsjö station och till höger godsmagasinet.

25. Östbergs privathandel omkring 1910. Petter Östberg startade Östbygdens första handelsbod på 1860-talet.

26. Brita Östberg bakom affärsdisken 1913, samma år som hon blev delägare i faderns handelsrörelse.

27. Kooperativa övertar Östbergs handelsrörelse 1927. Konstfärdigt travade vedhögar omkring 1940.

28a. Martin Amrén fyller bensin från bensinpumpen uppe vid landsvägen, 1930-tal.

28b. Påsskyltning inne på gamla Kooperativa.

29. Nya Konsum i Valla byggs 1952. Butiken läggs ner 1964. Foto av Heikki Amrén påsken 1962.

30a. Martin Amrén, butiksföreståndare på Konsum i Valla. Foto från 1953.

30b. Martin Amrén, butiksföreståndare på Konsum i Valla. Foto från 1953.

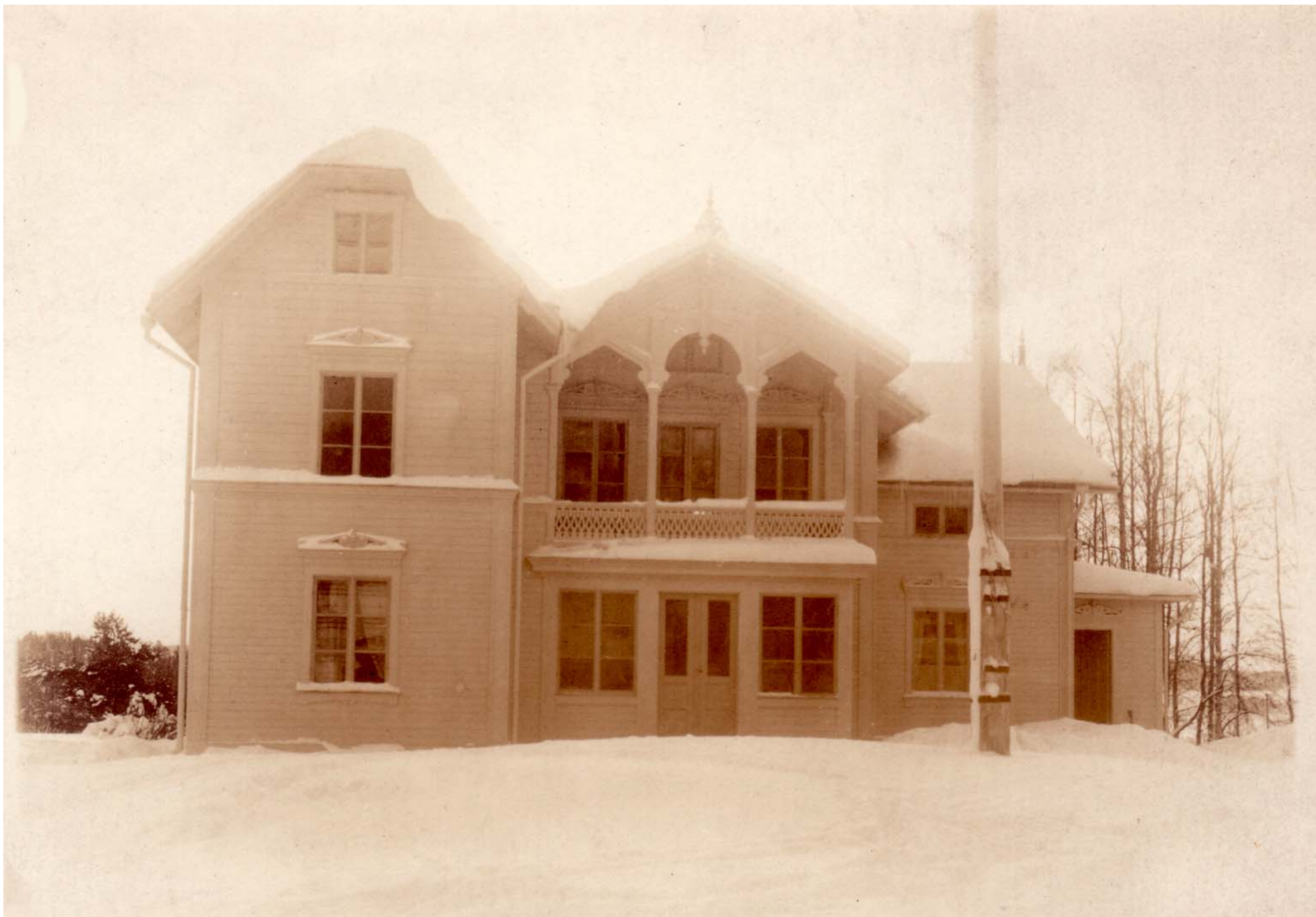
30c. Varorna i konsumbutiken konstfullt uppställda på hyllorna.

31. Handlanden Petter Östberg bygger ny huvudbyggnad 1891. Vy från sjösidan 1906.

32. Handlanden Petter Östbergs nya huvudbyggnad från gårdssidan 1906.

33a. Östbergs huvudbyggnad efter utbyggnad 1913. På övervåningen drev svågern Dr Jonas Jonsson läkarpraktik.

33b. Östbergs huvudbyggnad efter utbyggnad 1913. På övre verandan står Dr Jonas Jonsson och "Doktorinnan" Augusta.

34. Östbergs huvudbyggnad och privathandel, foto av Sven Palmqvist omkring 1920.

35a. Timmerflottnig i Vallviken och Östbergs gamla båthus, foto av Selim Sundin, Pålgård.

35b. Timmerflottning i Singsjön, 1930-tal.

35c. Utsikten över Singsjön och Vallviken mot By.

36a. Utsikten från gården Berget mot By 1914.

36b. Delförstoring av nr 36a.

37. Wifstavarfs kontorsbyggnad i By, omkring 1900.

38. Furuhem uppfördes ursprungligen som sommarvilla åt disponent Estberg.

Vy från Håsjö.

Foto: J. E. Nahlin.

39a. Vy från gården Östervalla över Vallviken mot By.

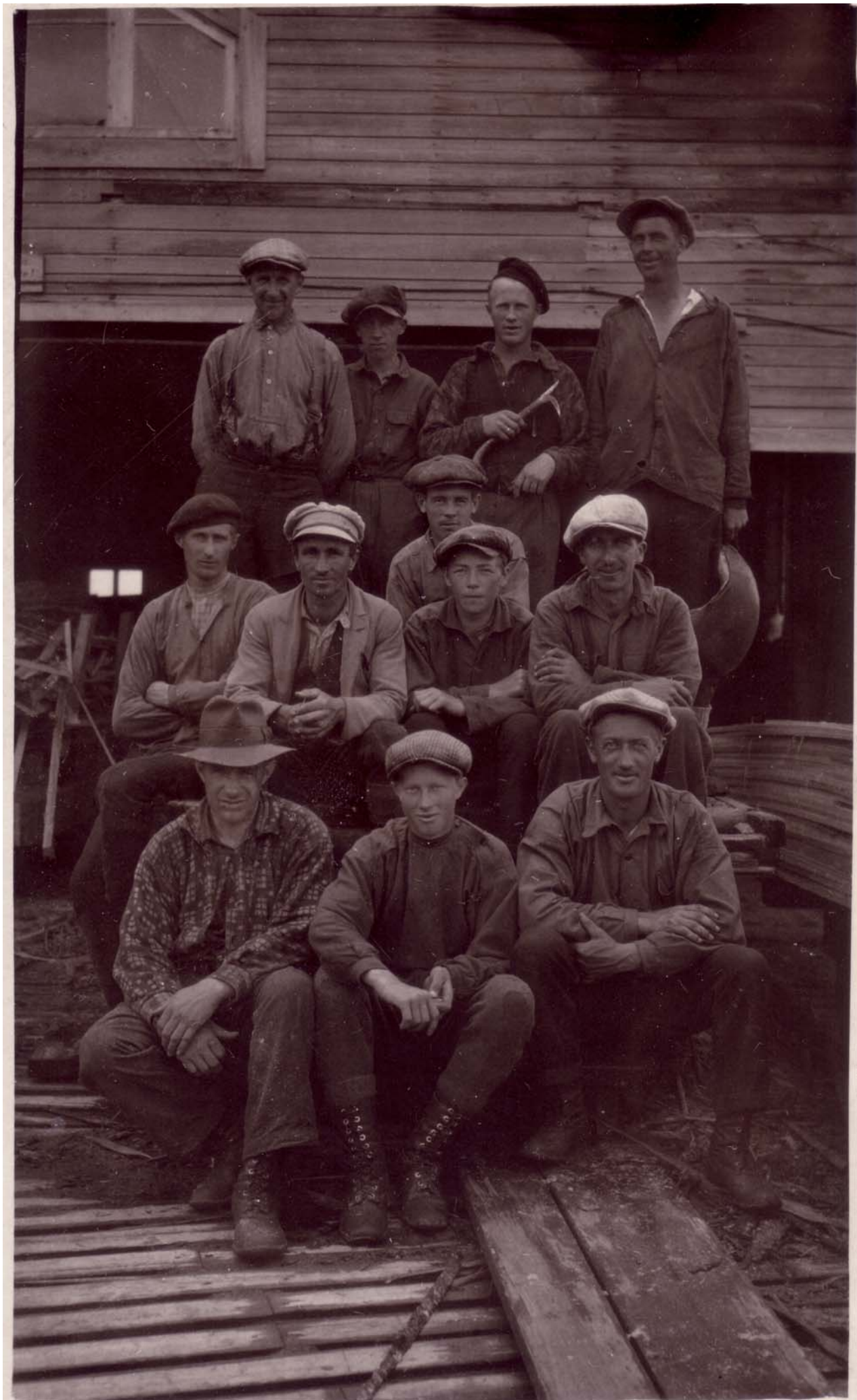
39b. Hyresgäster och besökare på Vallgården 1939.

40a. Utsikten från Vallberget, nedanför skymtar Sidéns nya huvudbyggnad, pumphuset och Vallsågen.

40b. Vallsågens "Trävaruindustrianläggning" vid Singsjöns strand (delförstoring av nr 20)

40c. Vallsågens arbetsstyrka på nerkörsrampen mot järnvägen 1933.

40d. Sågverksarbetarna på Vallsågen med smalspåret och klockstapeln i bakgrunden 1933.

40e. Sågverksarbetarna och delägaren Emil Carlsson (till höger) 1933. I bakgrunden Åsanders ladugård.

Utsikt över Singsjön i Håsjö och Gästgivaregården.

41. Utsikt över Singsjön och Gästgivaregården

42. Utsikt från Vallberget över Singsjön och Gästgivaregården.

43. Utsikt från Vallberget över Singsjön och Gästgivaregården. Olle Wikströms hus är under uppförande.

44. Cirkelsågen i By vid Vallvikens strand någon gång i början av 1950-talet. Foto av Kurt Uddén.

45. Kolning vid cirkelsågens kolbotten omkring 1943. Mannen bör vara Alfred Uddén.

46a. Simskolan vid Uddéns brygga omkring 1952. Simlärare var folkskollärare Erik Sandberg. Foto av Kurt Uddén.

46b. Simskolan vid Uddéns brygga omkring 1952. Foto av Kurt Uddén.

47. Håsjö skola omkring 1910.

48. Klassfoto framför Håsjö skola 1904. Lärarinnan är Maria Östberg.

49. Klassfoto framför Håsjö skola 1907. Lärarinnan till höger är Maria Östberg.

50. Interiör från Håsjö skola omkring 1905.

51. Sandelins gård i Håsjöbyn 1920

52. Nils-Johan Amréns huvudbyggnad i Håsjöbyn omkring 1900. Senare tillbyggdes veranda i två våningar.

53. Utsikt från Östansjö mot Håsjöbyn och Lillsjön.

54. Motiv från Östansjö, foto av P. Wilh. Tideman, Ragunda.

55. En högtidlig sammankomst någonstans i Håsjö. Högklippen syns i fjärran. Var? När? Vilka är människorna?

Håsjöbilder från förr

Kompletterande bildtexter

1. Håsjö gamla kyrka och klockstapel omkring 1890

Håsjö gamla kyrka är en timmerbyggnad uppförd 1684 av byggmästare Olof Ersson från Ragunda. Den drygt 21 m höga klockstapeln restes 1779 av Pål Persson från Stugun.

På detta gamla vykort, tryckt med litografisk teknik, ses kyrkan med ursprungliga rektangulära fönster och stående ohyvlad panel. Ett enkelt trästaket kringgärdar den lilla kyrkogården.

2. Restaurering av klockstapeln 1901

Klockan i klockstapeln är från tidigt 1200-tal och därmed den äldsta i bruk i både Svealand och Norrland. Se även nr 36.

En noggrann kopia av klockstapeln byggdes 1892 på Skansen i Stockholm.

3. Håsjö gamla kyrka och klockstapel 1909

På detta foto ses kyrkan efter 1901-års s.k. "vandaliserande" restaurering. Fasaden kläddes då med liggande, hyvlad och spåntad panel, helt enligt tidens mode. De rektangulära fönsteröppningarna förminskades upptill för att istället avslutas med rundbågar, vilket antagligen ansågs mera passande för en kyrka. Samtidigt togs ett nytt fönster upp i väggen ovanför altaret och krucifixet flyttades. Många andra ingrepp gjordes också, både invändigt och utvändigt, varav de flesta senare återställts. Fönsteröppningarnas rundbågar har dock blivit kvar.

Fotot är taget av Anders Waldemar Edwall 1909. Han var präst i Håsjö 1909-1912 och bodde då i gamla prästgården, d.v.s. det nuvarande församlingshemmet.

4. Håsjö gamla kyrka och gärdesgård 1909

Foto av Anders Waldemar Edwall.

Kortet är skickat av prästfrun Agnes till Anna Norström i Tvärred (nära Ulricehamn) och poststämplat 12/7-1909:

Käraste Anna!

Tack för brev länge sen! Tiden är så knapp till brefskrifning, men skall väl slå mig lös en dag. Vi trivas godt. Här är så vackert. Detta är den gamla kyrkan och Håsjös omtalade stapel. Den nya kyrkan är under byggnad.

Prestgården gammaldags men bekväm och trevlig, nu alldeles uppputsad inomhus. Gamla kyrkan och sjön samt jernvägen är vår utsikt. Skall bort i afton till en större bondgård.

Waldemar har nu kamera som han fått i present och har tagit denna vy.

Kära hälsningar! Agnes

5. Håsjö gamla kyrka och klockstapel 1910

Foto av Anders Waldemar Edwall.

Kortet är skickat av Waldemar till frun Agnes i Enköping och poststämplat 20/2-1911.

6. Vy från Singsjön mot Håsjö gamla kyrka omkring 1910

Bortom och till höger om kyrkan ses prästgården. Här bosatte sig Håsjös förste präst år 1728. Företrädarna hade bott på egna hemman på andra håll inom pastoratet. Håsjö socken ingick vid denna tid i Ragunda pastorat.

7. Håsjö gamla prästgård

Den första prästgården i Håsjö brann ner 1764 men en ny uppfördes. Enligt Länsstyrelsen i Jämtland är den nuvarande från 1885. I denna kom prästerna i Håsjö församling att bo fram tills dess den nya prästgården uppfördes invid den nya kyrkan i Västanede. Siste prästen lämnade Håsjö gamla prästgård 1931.

Efter att Håsjö gamla prästgård stått tom och börjat förfalla beslutades i början av 1940-talet att den skulle omändras till församlingshem. 1944 startade en omfattande restaurering och från 1948 tjänstgör den gamla prästgården i sin nya funktion. Kanske var det vid detta renoveringsarbete som verandan mot Singsjön avlägsnades.

8. Håsjö gamla kyrka och klockstapel 1920

Observera den liggande panelen.

Foto av Axel Braf, kusin till Martin Amrén.

9. Altaruppsatsen i Håsjö gamla kyrka den 23/5-1920

Altaruppsatsen av Gregorius Raaf och predikstolen härrör från ca 1690. Altarduken på bilden är möjligen den som Doktorinnan Augusta Jonsson skänkte sommaren 1908. Hon var gift med Doktor Jonas Jonsson, provinsialläkare i Sundbyberg och bror till "Gammalgästgivaren" Nils-Erik Jonsson på Gästgivaregården i Håsjö. Se även nr 33.

10. Håsjö gamla kyrka, klockstapel och höstörar mot sydväst, 1920-tal

Observera att kyrkan nu återfått sin stående, ohyvlade panel men att fönstret på östra gaveln fortfarande finns kvar liksom det enkla staketet av trä.

Foto av Selim Sundin, Pålgård.

11. Håsjö gamla kyrka, klockstapel och höstörar mot sydöst, 1920-tal

I fjärran ses gården Berget och även där höstörar.

Foto av Selim Sundin, Pålgård.

12. a. Kyrkogårdsmuren byggs 1934

Bröderna Adolf och Gustav Brandqvist under arbetet med den imponerande kyrkogårdsmuren. Den gamle mannen med det långa skägget är deras far. I bakgrunden syns prästgården med sin veranda mot Singsjön.

Fotot kommer från Anita Brelin.

b. Håsjö gamla kyrka och klockstapel omkring 1935

Fotografiet är taget efter den omfattande och av länsantikvarien ledda restaureringen 1934-35. Fönsteröppningarnas rundning upptill har dock blivit kvar. En stadig stenmur löper nu runt kyrkan och den nu utvidgade kyrkogården.

Foto av Sven Braf (pressfotograf för Aftonbladet och Stockholmstidningen), yngre bror till Axel Braf (se nr 8) och kusin till Martin Amrén (se nr 26).

13. Rallare uppställda för fotografering vid byggande av bangård

Fotot kommer från Kurt Uddén men ursprunget till bilden, vilka människorna är och var den är tagen är okänt. Vid närmare studium av landskapets topografi skulle man möjligen kunna sluta sig till att det är Håsjö bangård. Om så är fallet bör bilden vara tagen omkring 1883.

14. a. Rallare uppställda för fotografering på järnvägsvagn

Fotot kommer från Kurt Uddén men ursprunget till bilden, vilka människorna är och var den är tagen är okänt.

b. Rallare och timmermän vid uppförande av järnvägsbro

Foto av N. G. Nilsson Sollefteå.

Bilden är sannolikt från uppförandet av någon av de två stora järnvägsbroarna över Indalsälven och Ångermanälven. Dessa båda broar var 1800-talets största svenska brobyggen.

Järnvägsbron över Indalsälven vid Döda fallet öppnades för trafik år 1885 och var då Sveriges högsta. Redan 1887-88 uppfördes emellertid en ändå högre järnvägsbro som en följd av den fortsatta utbyggnaden av stambanan genom övre Norrland. Det var Forsmobron över Ångermanälven. Räknat från Håsjö passerar bron över Döda fallet efter 20 km och Forsmobron efter 90 km.

c. Järnvägsbron över Indalsälven vid Döda fallet

Vid invigningen 1885 var järnvägsbron över Indalsälven vid Döda fallet Sveriges högsta (höjd från vattenyta till räls 28.5 m, längd 212.6 m, vikten av allt järn i bro och pelare 586.5 ton). Den gamla järnvägsbron står fortfarande kvar men är idag ersatt av en betongbro.

Bilden med de inklistrade faktauppgifterna kommer från en inramad och glasad tavla som sannolikt sålts som souvenir de närmaste åren efter brons uppförande.

d. Gamla Forsmobron över Ångermanälven

Forsmobron över Ångermanälven invigdes 1888. Det var Sveriges dittills högsta, längsta och dyraste järnvägsbro (46 m höjd över vattenytan, 250 m långd). 1912 byggdes en ny något större bro vid sidan av den gamla för att klara högre tågvikter och hastigheter (49 m höjd över vattenytan, 264 m långd). Den äldre bron underhölls länge som reserv men är numera riven.

Bilderna är två gamla vykort tryckta med litografisk teknik.

15. a. Håsjö järnvägsstation 1902

Stambanan genom övre Norrland utgående från Bräcke nådde Håsjö den 16/10-1883.

Håsjö stationshus byggdes 1882 enligt vad som senare skulle komma att kallas Hällnäsmodellen. Det var en stationshustyp som kom att få utomordentligt stor spridning i Norrland. Benämningen gavs av Statens Järnvägars chefsarkitekt 1855-1895, Adolf Edelswärd (1824-1919). Med stationshuset i Hällnäs 1892 tyckte han sig ha fulländat denna lilla billiga och ändamålsenliga stationshustyp.

Stationshuset i Håsjö innehöll förutom väntsal och biljettexpedition även postkontor och lägenheter åt stationspersonalen.

Håsjö stationshus revs någon gång under 1970-talet.

På bilden syns även Vallsågen längst bort i bildens vänstra kant. Se även nr 40a, b, c, d, e.

b. Pumphus, lok, lokstall och kyrka (delförstoring av nr 15a)

Håsjö station var en typisk lantstation med stationshus, godsmagasin, lokstall, vändskiva, pumphus, kolbod, lastbrygga och banvaktarstugor.

Loket, som tycks ha hejdat sig för fotografens skull, kan identifieras som ett Litt. D från firman Borsig i Berlin. SJ anskaffade 50 stycken av denna loktyp fr.o.m. år 1874. Utvidgningen kring basen av skorstenen, den s.k. ledskenegnist-fångaren, var en för tiden typisk svensk detalj. Den var effektiv för att fånga upp oförbrända partiklar i rökgaserna men försämrade draget och gav ett karakteristiskt ihåligt ljud åt ångstötarna.

Observera kyrkans gavelfönster från restaureringen år 1901.

Både den västra och östra banvaktarstugan revs av Banverkets fastighetssektion hösten 2006.

c. På perrongen (delförstoring av nr 15a)

Ett stolt ögonblick, uppställning för fotografering av uniformerade järnvägsmän, ortsbor och tågresenärer. Lägga märke till den ymniga reklamen på stationshusets fasad. I borte änden av perrongen, bakom grönskan, det offentliga avträdet.

16. Nytt pumphus under uppförande

Ett nytt större pumphus för ångloken byggs i tegel för att ersätta det äldre av trä som fortfarande skymtar till vänster. Det nya behöver inte längre stå omedelbart intill spåret. Istället leds vattnet dit, och till den vridbara s.k. "vattenhästen", via en nedgrävd rörledning.

Pumphuset revs av Banverkets fastighetssektion sensommaren 2000.

17. Vy från kyrkogården mot det nya pumphuset

Flera av gravstenarna på bilden står kvar än idag. Bilden är ett gammalt vykort tryckt med litografisk teknik.

18. Håsjö järnvägsstation omkring 1910

Omedelbart till höger och bortom stationsbyggnaden skymtar prästgården. Ytterligare till höger ligger gården Östervalla. Hitom stationshuset och till höger om spåren tycks finnas början till en liten järnvägspark.

19. Lastbryggan vid Håsjö station

Vintertid tömdes träkol från hästdragna s.k. kolryssjor uppe på lastbryggan ner i järnvägsvagnarna.

I bakgrunden ses Furuhem och Östbergs privathandel. Se även nr 25 och 38.

20. Ett vykort med vyer från Håsjö och Valla omkring 1920

Observera särskilt vändskivan och "Trävaruindustrianläggning", d.v.s. Vallsågen. Se även nr 40a, b, c, d, e.

21. Håsjö station och Valla by sett från Vallviken, 1920-tal

Foto av J. E. Nahlin.

22. Håsjö station och Vallviken, 1930-tal

Foto av Fridolf Lövgren.

23. Håsjö stationshus, 1930-tal

Foto av Fridolf Lövgren.

24. Adina Lövgrens kafé vid Håsjö station och godsmagasinet

I detta hus vid Håsjö station drev Adina Lövgren kaféverksamhet under 1940-talet. Till höger ses godsmagasinet och i fjärran gården Berget.

25. Östbergs privathandel omkring 1910

Petter Östberg (1835-1922) startade Östbygdens första handelsbod på 1860-talet, de första åren inrymd i ett gammalt härbre vid Gästgivaregården. 1870 förvärvade han tillsammans med hustrun Sofia fastigheten Valla 1:5, avstyckad från fastigheten Valla № 1 ägd av Pehr Ersson och Maria Salinen. Samma år

restes den första byggnaden, det s.k. bryggghuset, och där drevs lanthandeln tills dess huset på bilden uppfördes ett par år senare.

Östberg var den förste i socknen att anmäla firma till handelsregistret vilket skedde den 22/2-1888.

26. Brita Östberg bakom affärssdisken på Östbergs privathandel 1913

Petter Östbergs dotter Brita (1868-1926) blev delägare i handelsrörelsen 1913. Efter hennes död försåldes rörelsen till Håsjö Kooperativa Konsumtionsförening. Butiksföreståndare för det nyöppnade "Kooperativa" i Valla blev snart Martin Amrén (1903-1993). Han var systerson till Brita och hade också inlett sin yrkesbana som biträde i hennes affär. Kooperativa blev kvar i huset till 1952 då butiken flyttade till det nybyggda Konsumhuset på andra sidan landsvägen.

27. Gamla Kooperativa och vedtravar omkring 1940

Kooperativa är på bilden alltjämnt kvar i Östbergs gamla handelslokal, observera skylten på gaveln. Till höger och hitom skylten skymtar den första handelslokalen på gården, det s.k. bryggghuset. Till vänster ligger det rymliga "Magasinet" som var handelsrörelsens lagerlokal för spik, kätting, bandjärn, rep, verktyg, melasstunnor etc. Där förvarades även stadigt förankrade fotogen-tunnor ur vilka fotogenen handpumpades över till kundernas medhavda kärl.

Bilen på gårdsplanen med väskor på taket är en Packard. De ståtliga vedhögarna travades av Jonas Amrén, Martins yngre bror.

Foto av Selim Sundin, Pålgård.

28. a. Bensinpumpen vid landsvägen, omkring 1930

Bensinpumpen är en "Vici bensinmätapparat" som introducerades på markanden 1927. Den är upptill märkt "Nafta", det aktuella oljebolagets namn. Bredvid pumpen stod oljeskåpet där olika smörjoljor förvarades.

Föregångaren till OK hette IC (Bilägarnas Inköpscentral). Denna kooperativa kedja bildades 1926 för att hålla priset nere på bensin. Eftersom de stora oljebolagen Standard Oil, Shell och Texaco inte ville sälja bensin till IC köptes den från 1929 direkt från det sovjetiska oljebolaget Nafta Syndikat. IC fick utstå kritik för att de sålde "bolsjevikbensin", men den var 30 procent billigare än konkurrenternas... 1932 avbröts samarbetet med Nafta Syndikat och sovjetbensinen importerades istället via Tyskland och Polen.

b. Interiör från gamla Kooperativa

Det är påsk och en ställning krönt med en påsktupp har lastats full med ägg. Den har placerats mitt i blickfånget innanför butikens entré. Där bakom leder dörren in till den s.k. "Packboden" där slemmiga korvar kunde skuras aptitliga och flaskor med julmust kunde etiketteras om till påskmust. Inifrån Packboden leder också trappan upp till vinden där torra varor såsom mjöl, gryn och makaroner förvarades. Dörren som skymtar till höger leder ner till den svala källaren, lagerlokalen för mejeriprodukter, kött och fisk. Det blev mycket spring i

trapporna för butikspersonalen, även ut till Magasinet och bensinpumpen vid landsvägen, allt efter kundernas önskemål.

29. Nya Konsum i Valla 1962

Kooperativa förbundet byggde huset 1952. Observera att den gamla bensinpumpen flyttades med från sin gamla plats. I den lägre utbyggnaden på baksidan låg lagret. Det fanns också ett separat fryshus.

Med Martin Amrén som butiksföreståndare drevs butiken fram till 1964 då den nedlades.

30. a-c. Butiksföreståndare Martin Amrén bakom affärssdisken i nya Konsum
Bilderna togs 1953 med anledning av Martins 50-årsdag.

31. Östbergs huvudbyggnad från sjösidan 1906

Handlanden Petter Östberg byggde en ny större huvudbyggnad 1891. Den var ursprungligen brun med vita snickerier under rödmålat falsat plåttak.

32. Östbergs huvudbyggnad från gårdssidan 1906

Sittande på övre verandan är Petter Östberg med frun Sofia, sittande på den nedre verandan (med mörk krage) är dottern Brita. I övrigt döttrar, barnbarn och en piga. Martin Amrén är den lille gossen med halmhatt som sitter vid trappan.

33. a, b. Östbergs huvudbyggnad efter utbyggnaden 1913

Östbergs huvudbyggnad om- och tillbyggdes 1913 av byggmästare J. Jönsson från Döviken. Samtidigt blev huset även vitmålat. Enligt originalritningarna av Jönsson själv skulle taket också målas grönt men det förblev rött ända fram till 1993. Byggmästare J. Jönsson har även byggt skolan i Västerövsjö 1909 och byggt ladugården och moderniserat flygelbyggnaden på gården Berget 1916-17.

Orsaken till utbyggnaden var att Petter Östbergs svåger Doktor Jonas Jonsson (1848-1920), som varit provinsialläkare i Sundbyberg, ville flytta hem till hembygden efter sin pensionering 1913. Dr Jonsson var bror till "Gammalgästgivaren" Nils-Erik Jonsson på Gästgivaregården i Håsjö.

Under åren i Håsjö fram till sin död 1920 kom Dr Jonsson att driva läkarpraktik på övervåningen i Östbergs huvudbyggnad. Han blev känd i bygderna för att frikostigt skriva ut cognac för allehanda krämpor. Under samma period var Dr Jonsson även brunnsläkare för Ragunda brunns- och badinrättning.

34. Östbergs huvudbyggnad och privathandel omkring 1920

Foto av Sven Palmqvist.

35. a. Timmerflottning i Vallviken och Petter Östbergs gamla båthus

Singsjön är på fotot uppdämd för att underlätta timmerflottning. Härifrån flottades timret ner till Indalsälven via en flottled längs Singsån. P.g.a. alla branta forsar måste timret ledas genom timmerrännor en stor del av sträckan.

Tidpunkten för bilden är okänd, men det bör vara efter 1939 med anledning av skyltarna "Livsfarlig ledning". Banavsnittet Bräcke-Långsele öppnades nämligen för elektrisk drift den 28/4 1939.

Foto av Selim Sundin, Pålgård.

b. Timmerflottning i Singsjön, 1930-tal

Från vänster; Alfred Lövgren, Alex Näsman (född 1901, far till Maj Näsman), Nisse Pettersson, okänd, okänd, Fridolf Lövgren, okänd, okänd.

Fotot kommer från Maj Näsman.

c. Utsikten över Singsjön och Vallviken mot By

Årtalet är okänt men bör vara tidigt 1900-talet. Observera bebyggelsen som skiljer sig mycket från idag. Jämför även med nr 36 och 39.

36. a. Utsikt från gården Berget mot By 1914

Egendomen By tillhörde en storman under medeltiden. Här bodde Lavrans Gunnesson, Jämtlands lagman 1344-48. Att gården var ett herresäte är troligen orsaken till att de äldsta uppgifterna om en kyrka i Håsjö dateras redan 1319. Denna första kyrka var sannolikt gårdskyrka tillhörig stormannen i By. Detta förklarar varför just Håsjö fick egen kyrka efter Ragunda och Hällesjö. Kyrkan skall enligt traditionen ha varit belägen vid Ängesviken. Denna första kyrka fick dock förfalla efter det att digerdöden drabbat bygden sommaren 1351. Det enda som återstår av den medeltida kyrkan är troligen kyrkklockan som fortfarande hänger i klockstapeln vid Håsjö gamla kyrka. Klockan är från tidigt 1200-tal och därmed den äldsta i bruk både i Svealand och Norrland.

Källor: Vi och vårt Bräcke juni 2001, Håsjö sockens historia 1951

b. Gårdssamlingen i By (delförstoring av nr 36a)

37. Wifstavarfs kontorsbyggnad i By omkring 1900

Hemmanet By var 1850 uppdelat i tre delar. En av dessa såldes 1890 till Skogsbolaget Wifstavarf AB av ende sonen Anders Nilsson. Denne öppnade istället privathandel i Valla 1891. En annan del av By var "Berget", som alltjämt ägs av samma familj Gerdin-Ahrling. Den tredje delen ägdes av syskonen Erik Petter och Beda Nilsson och till dem kusinen Emil Theodor Carlsson. Beda sålde sin del till kusinen efter giften 1924 med slaktaren Johan Sandqvist från Bräcke.

Källa: Håsjö sockens historia 1951

För att administrera driften av skogsmarken uppköpt i Håsjö och ordna bostäder åt personalen uppförde Wifstavarf AB flera byggnader i By. Efter att kontorsverksamheten avvecklats fungerade huvudbyggnaden senare som semesterhem för anställda vid skogsbolaget.

38. Furuhem

Furuhem uppfördes ursprungligen som sommarvilla åt disponent Estberg. Därför kom gamla landsvägen väster om Furuhem att kallas "Disponentsbacken". Estberg sålde rättigheter för byggande av vattenkraftverk. En väggmålning daterad 1901 löper runt väggarna i övre hallen i byggnaden. Den visar ett jämtländskt älvlandskap med bl.a. timmerflottnig.

Senare ägdes Furuhem av Jonas Helmer Sälldin, skogsinspektör för Wifstavarfs AB.

Foto av Selim Sundin, Pålgård.

39. a. Vy från gården Östervalla över Vallviken mot By

I förgrunden ligger den s.k. Vallgården, den äldre huvudbyggnaden på gården Östervalla. När ägaren August Sidén byggde ny huvudbyggnad högre upp i backen 1909 kom den gamla att användas för uthyrning. Med anledning av den ständiga strömmen olika hyresgäster kom Vallgården att kallas "Villervalla" i folkmun. Karin Öjenmark som växte upp på "Villervalla" under 1920-talet, berättar att där även var café på övervåningen.

Foto av J. E. Nahlin.

b. Hyresgäster på Vallgården 1939

Personerna på bilden hyrde lägenhet eller rum på Vallgården, andra är besökare. De jobbade på sågen eller i skogen.

Från vänster; Gunnar Ekman, "kolare Jonsson" från Kälarne, Alfred Borg, Arne Salin, John Nilsson, Einar Vestberg, Alex Näsman, Gunnar Vestberg. Sittande på bron; Gunnar Davidsson (inneboende på Vallgården)

Foto från Maj Näsman.

40. a. Utsikt från Vallberget

Nedanför skymtar Sidéns nya huvudbyggnad, pumphuset och Vallsågen.

Sidéns nya hus byggdes efter amerikansk ritning eftersom en bror till Sidén rest i Amerika. Detta förklarar den för Jämtland ovanliga byggnadsstilen.

Bilden är ett gammalt vykort tryckt med litografisk teknik.

b. Vallsågen sett från Vallberget (delförstoring av nr 20)

Vallsågen hette egentligen Firma Karl Eriksson & Co, såg och hyvleri. Rörelsen bildades 1929 och ägdes av bröderna Eriksson (Gustav och Axel med en 1/6 vardera samt Karl med en 1/3) och Emil Carlsson (med en 1/3). Emil var gift med en kusin till bröderna Eriksson.

Vallsågen hade fungerat som såg långt innan Eriksson & Co tog över verksamheten. Byggnaden finns med på fotot av Håsjö järnvägsstation från 1902. Se nr 15a.

Vallsågen var i stort sett intakt inklusive ramsåg och övrig maskinell utrustning när den eldades upp av Banverkets fastighetssektion sensommaren 2000.

c. Vallsågens arbetsstyrka på nerkörsrampen mot järnvägen 1933

Övre raden; John Nilsson, okänd, Nylén, okänd

Ensam; Jonas Näsman

Mellersta raden; Alex Näsman, Berggren, okänd

Främre raden; tre okända

Foto från Maj Näsman.

d. Sågverksarbetarna med smalspåret och klockstapeln i bakgrunden 1933

Stående; två okända, John Nilsson, okänd, Berggren, Alex och Jonas Näsman

Sittande; två okända, Nylén

Foto från Maj Näsman.

e. Vallsågens manskap och virkesstaplar 1933

I bakgrunden Åsanders ladugård

Stående; Wikström, Dahlkvist, okänd, Erik Karlsson, Emil Carlsson (delägare)

Sittande från vänster; okänd, okänd, John Nilsson, Lejon, Alex och Jonas Näsman

Foto från Maj Näsman.

41. Utsikt över Singsjön och Gästgivaregården

Detta gamla vykort, tryckt med litografisk teknik, tillverkades för Petter Östberg.

42. Utsikt från Vallberget över Singsjön och Gästgivaregården

43. Utsikt från Vallberget över Singsjön

Olle Wikströms hus är under uppförande.

44. Cirkelsågen i By vid Vallviken

Foto av Kurt Uddén någon gång i början av 1950-talet. Cirkelsågen hade då stått oanvänd under många år och var redan förfallen.

45. Kolning vid cirkelsågens kolbotten

Mannen på bilden bör vara Kurt Uddéns far Alfred och året 1943.

46. a, b. Simskolan i Vallviken

Simskolan vid Uddéns brygga i Vallviken omkring 1952. Simlärare var folkskollärare Erik Sandberg. Foto av Kurt Uddén.

47. Håsjö skola omkring 1910

Håsjö skola flyttades under uppförandet år 1866 från Valla till en mera central placering i Håsjö. 1891 tillbyggdes ytterligare skolsal och på andra våningen småskollärbostad. 1924 byggdes uthus med slöjdsal m.m. och 1928 separat lärbostad med två lägenheter.

48. Klassfoto framför Håsjö skola 1904

Lärarinnan är Maria Östberg (1876-1929), dotter till handlaren Petter Östberg. Marias systerson Petter Amrén är andre eleven från höger i främsta raden.

49. Klassfoto framför Håsjö skola 1907

Lärarinnan är också här Maria Östberg. Hennes systerson Nils Amrén är tredje eleven från vänster i tredje raden framifrån. Nils och Petter var Martin Amréns två äldre bröder.

50. Interiör från Håsjö skola omkring 1905

Längst till vänster på andra raden sitter Nils Amrén.

51. Sandelins gård i Håsjöbyn 1920

Kortet är en namnsdagshälsning den 9/12-1920 från Erik och Emma Sandelin till Maria Lövgren (dotter till Petter Östberg). På bilden bl.a. tyska krigsbarn.

52. Nils-Johan Amréns huvudbyggnad i Håsjöbyn omkring 1900

Nils-Johan Amrén köpte fastigheten av sin far 1886. Den nya huvudbyggnaden på bilden uppfördes troligen 1888. På en timmerstock i huset finns nämligen datumet 5/5-1888 inristat. Senare tillbyggdes huset med en veranda i två våningar. På bilden ses Nils-Johan sittande i släden.

53. Utsikt från Östansjö mot Håsjöbyn och Lillsjön**54. Motiv från Östansjö**

Foto av P. Wilh. Tideman, Ragunda.

55. En högtidlig sammankomst någonstans i Håsjö

I fjärran avtecknar sig Högklippen tydligt mot himlen. Att vattnet är Singsjön är uppenbart. Annars är den exakta platsen okänd liksom anledningen till den högtidliga sammankomsten och året. Vilka är de finklädde människorna? Observera den fiolspelande mannen.